

Kuntien ja seurakuntien uudistuminen

Tämä kirjoitus avaa strategisen tason ilmiöitä, jotka vaikuttavat Yhteisöllisen innovoinnin taustalla. Kirjoitus on tarkoitettu erityisesti johtajien ja päättäjien tueksi, heidän arvioidessaan Yhteisöllisen innovoinnin tarpeellisuutta omalla paikkakunnallaan, alueellaan tai yhteisössään.

Kuntien ja seurakuntien merkittävästi muuttuvassa toimintaympäristössä on selkeä tarve uudentalaiselle yhteiselle foorumille, jossa ensisijaisesti kuntien ja seurakuntien johto ja työntekijät, mutta myös muiden yhteistyötahojen henkilöstö ja vapaaehtoiset, pääsevät yhdessä rakentamaan vertikaaliset ja horisontaaliset organisaatorajat ylittävää innovoivaa yhteistyötä.

Kunnat ja seurakunnat hakevat parhaillaan tulevaisuuden suuntia. Kuntaliitto on käynnistänyt ohjelman ”Kunnat2021”, jossa työstetään kuntien tulevaisuutta ja uusia rooleja suurten rakennemuutosten aikana. Seurakunnat hakevat uusia toiminnan muotoja ja kohtaamisen käytäntöjä tulevaisuuden rakentamiseksi. Suomessa kunnista on tulossa yhä vahvemmin yhteisöjen alustoja ja toiminnan mahdollistajia. Kuntaliiton visiona on ”Onnistuva Suomi tehdään lähellä”. Tällä tarkoitetaan, että kestävät ratkaisut hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseksi syntyvät parhaiten tekoina alhaalta ylöspäin läheisyysperiaatteen mukaisesti paikallisyhteisöissä, kunnissa, kaupungeissa, kaupunkiseuduilla ja maakunnissa – kunkin omista lähtökohdista ja toimintaympäristön ominaispiirteistä käsin. Sama ajatus löytyy seurakunnista, sillä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunnaksi vuosille 2016 - 2020 on valittu ”Kohtaamisen kirkko”. Sen lähtökohtana on innostuksen ja suunnan hakeminen seurakuntien perustukseen, nostaen keskiöön kohtaamisen ja suhteet.

Paine ja vaatimus uudistumiselle nousee niin kunnissa kuin seurakunnissa myös toimintaympäristön muutoksista. Työelämän resurssit niukentuvat jatkuvasti. Niukentuvat resurssit ja merkittävät rakenteelliset muutostarpeet sekä keskustelut ovat olleet osa sekä kuntien että kirkon organisaatioiden haasteita jo useiden vuosien ajan. Lisäksi kuntalaisten elämäntapojen muutokset, digitalisaatio ja kasvavat avoimuuden vaateet, korkea työttömyys sekä lisääntyneet epävarmuudet, haastavat sekä kuntia että seurakuntia uudistamaan toimintatapaan ja johtamistaan.

Kuntien ja seurakuntien vakiintuneita toimintatapoja ja yhteistyötä organisaatioiden sisällä ja niiden rajat ylittäen haastetaan lisäksi useilla valmisteilla olevilla rakenteellisilla uudistuksilla. Sote-uudistus lienee niistä suurin. Siinä mm. yli puolet kuntien nykyisistä tehtävistä siirtyy uusien perustettavien organisaatioiden hoidettavaksi. Kunnista uusiin organisaatioihin siirtyvillä työntekijöillä muuttuu moni asia, mutta myös vanhaan organisaatioon jäävät ovat uuden edessä.

Jotta kunnat voivat edistää paikallista elinvoimaa, yrittäjyyttä, osaamista ja hyvinvointia, edellyttää se aiempaa vahvempaa kumppanuutta kuntalaisten, yritysten, järjestöjen ja kehittäjäorganisaatioiden kanssa sekä työelämän uudistumista. Jokaisen seurakunnan haasteena on yhtä lailla oman paikallisen, ainutlaatuisen toimintaympäristön tilanteiden, haasteiden ja seurakuntalaisten arjen tunnistaminen sekä toiminnan ja valintojen tekeminen tulevaisuuden rakentamiseksi ”Kohtaamisen kirkon” hengessä.

Nykyistä vahvempi uusi paikallisuus sekä alhaalta-ylöspäin tapahtuva kehittäminen ovat entistä tärkeämpiä, jotta koko suomalainen hyvinvointiyhteiskunta löytää ratkaisuja vaikeisiin ongelmiin. Oleellista tässä tilanteessa on, että uudistus hyödynnetään mahdollisuutena kehittää toimintoja ja että siihen osallistetaan henkilöstöä ja asiakkaita ja muiden tahojen edustajia mahdollisen laajasti. Muutoksen keskellä kuntien ja seurakuntien on myös osallistettava henkilöstöään oman organisaationsa uudistamiseksi ja tulevaisuuden tarpeiden tyydyttämiseksi.

Kirjoitusta on ollut mukana laatimassa Ville Nieminen ja Kaija Majoinen Kuntaliitosta, Oili Marttila Kirkon Työmarkkinailaitokselta, Terttu Malo Kirkon Koulutuskeskuksesta ja Krista Mikkonen Taite Organisaatiokonsultointi Oy:stä. Teksti on muokattu osasta Yhteisöllisen innovoinnin tuotteistussuunnitelmaa.

Lisätietolähteitä:

- Kunnat 2021 – kehittämisohjelma, Tulevaisuuden kunnat:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/tulevaisuuden-kunta/Sivut/default.aspx>
- Muutostuki, Apua sote- ja maakuntauudistuksen toteutukseen:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/maakuntauudistus/muutostuki/Sivut/default.aspx>
- ARTTU2, Kunnissa toteutettujen ja tulevien uudistusten tutkimusohjelma vuosina 2014 – 2018:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/projektit/arttu2/Sivut/default.aspx>
- Kohtaamisen kirkko - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020:
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2656A1>
- Tietoa Meidän kirkko –strategiasta
<http://evl.fi/tietoa-kirkosta/strategiat>
- Kirkon työelämä 2020 –ohjelma (Kirteko)
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2C7FE0>